

EXECUTIVE SUMMARY

Buurtinformatienetwerken en lokale veiligheid

Een evaluatiestudie op basis van een mixed-method
experimenteel design

PROMOTOREN

Prof. dr. Wim Hardyns

Prof. dr. Lieven Pauwels

COÖRDINEREND ONDERZOEKER

Thom Snaphaan

Refereren als: Hardyns, W., Pauwels, L., & Snaphaan, T. (2020). *Buurtinformatienetwerken en lokale veiligheid. Een evaluatiestudie op basis van een mixed-method experimenteel design* (Executive summary). FOD Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Veiligheid en Preventie.

Dit project werd gefinancierd door de FOD Binnenlandse Zaken – Algemene Directie Veiligheid en Preventie

Inleiding en doel van het onderzoek

Hoewel buurtinformatienetwerken (verder: BIN's) in Angelsaksische landen al langer bestaan, zijn ze in de lage landen, en met name in België, in de jaren '90 definitief tot stand gekomen en gereguleerd, nadat het nut van (de voorlopers van) dergelijke samenwerkingsinitiatieven in de jaren '80 ook bij ons ter discussie stond. Initiatieven die tot doel hebben bij te dragen aan veiligheid, dienen op een bepaald moment ook geëvalueerd te worden opdat eventuele bijsturing mogelijk is, door na te gaan of er resultaten geboekt worden, of de processen goed verlopen en of dergelijke maatregelen ook kosteneffectief zijn op de lange termijn. Intrigerend is echter dat er tot op vandaag nauwelijks evaluatieonderzoek bestaat met betrekking tot BIN's, met uitzondering van enkele Angelsaksische studies. Naar aanleiding van enkele parlementaire vragen omtrent de effectiviteit van BIN's, en omdat Angelsaksische onderzoeksresultaten niet zomaar kunnen veralgemeend en overgeheveld worden naar de Belgische context, werd voorliggende studie uitgevoerd in opdracht van de FOD Binnenlandse Zaken. Het onderzoek is van start gegaan op 1 oktober 2019 en werd beëindigd in september 2020.

Met deze studie trachten we een standaard te zetten door aandacht te hebben voor de evaluatie, evalueerbaarheid en de belangrijke lessen die we hieruit kunnen trekken, zowel beleidsmatig als wetenschappelijk. Het **doel van dit onderzoek** is een beter zicht te krijgen op de werking en effectiviteit van BIN's door de relatie te bestuderen tussen de aanwezigheid van een BIN en de veiligheid in de buurt. Veiligheid in de buurt werd hierbij opgevat als een multidimensionaal gegeven, met objectieve en subjectieve componenten. We hebben hierbij aandacht voor de vastgestelde criminaliteit, de veiligheidsbeleving van buurtbewoners, de collectieve weerbaarheid van de buurt, de relatie tussen buurtbewoners en de politie, en de informatiedoorstroming tussen buurtbewoners en de politie. Het onderzoek hanteerde een *mixed-method* (quasi-)experimenteel design in twee Belgische provincies, te weten: Vlaams-Brabant en Waals-Brabant, waardoor ook eventuele verschillen tussen verschillende gemeenschappen en taalgebieden konden worden meegenomen. Het doel was om het onderzoeksdesign zo dicht mogelijk te laten aanleunen bij dat van een *randomized controlled trial* (i.e. de 'gouden standaard' op vlak van evaluatiestudies).

Meer dan een kwarteeuw geleden werd in 1994 het eerste BIN opgericht in België. De inspiratie hiervoor werd gehaald bij initiatieven uit andere (Angelsaksische) landen. In deze landen bestonden als langer *neighborhood watch projects*, die tot doel hadden de lokale waakzaamheid onder burgers te verhogen aan de hand van buurtpreventie-initiatieven. Het juridisch kader rond BIN's bestaat sinds 1998, toen de eerste ministeriële omzendbrief¹ werd gepubliceerd. Deze ministeriële omzendbrief werd in de loop der tijd meermaals herwerkt en de meest recente versie dateert momenteel van 2019.² Vandaag telt België meer dan 1300 BIN's en dit aantal stijgt nog steeds. De grote meerderheid van deze BIN's situeert zich

¹ Omz. I/VSPP/8 van 9 april 1998 betreffende de Buurtinformatienetwerken.

² Omz. van 8 april 2019 tot wijziging van de omzendbrief van 28 februari 2019 inzake de Buurtinformatienetwerken, https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-04/aanpassing_omzendbrief_-bin.pdf

in het Vlaams Gewest (80%). In het Waals Gewest zijn BIN's minder prevalent (19%) en met 11 BIN's in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is slechts 1% van de BIN's in België daar gesitueerd.

Systematische overzichten van evaluatieonderzoek met betrekking tot BIN's of *neighborhood watch projects* zijn grotendeels ontbrekende. Het beperkt aantal studies dat voorhanden is, is afkomstig uit de Verenigde Staten of het Verenigd Koninkrijk. De meest recente *systematic review* en meta-analyse met betrekking tot *neighborhood watch projects* van Bennett et al. (2008) wijst uit dat de vastgestelde effecten van BIN's ten aanzien van de lokale veiligheid niet eenduidig zijn, maar dat in het gros van de studies wel een positief effect (i.e. criminaliteitsreductie) wordt gevonden. Niettemin is het van belang om op te merken dat er op vlak van studiedesigns van de individuele studies belangrijke verschillen konden worden vastgesteld, ook op vlak van kwaliteit van het design (Bennett et al., 2008).

Een grootschalig evaluatieonderzoek naar de effectiviteit van BIN's werd tot op heden in België nog niet uitgevoerd. Er zijn wel enkele eerdere studies naar de BIN-werking in België te vinden, maar deze benaderen het fenomeen uitsluitend kwalitatief of presenteren een stand van zaken op basis van kwantitatief onderzoek. Voorliggend onderzoek kan dan ook beschouwd worden als de **eerste poging in België** om de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de veiligheid in de buurt systematisch te evalueren. Dit is op verschillende vlakken relevant. Ten eerste kent het onderzoek een beleidsmatige relevantie. De BIN-werking vormt een onderdeel van het (lokale) integrale veiligheidsbeleid en bijgevolg hebben zowel politiediensten, lokale bestuurlijke overheden als andere partners in veiligheid belang bij een effectieve en efficiënte BIN-werking die erin slaagt haar doelstelling te bereiken. Ten tweede kent het onderzoek ook een maatschappelijke relevantie. Buurtbewoners, burgers in het algemeen, maar ook ondernemers die actief zijn in een buurt hebben belang bij een veilige buurt. Ten derde kent het onderzoek een wetenschappelijk relevantie. Dit onderzoek kan beschouwd worden als een eerste verkennende evaluatiestudie naar de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN met de veiligheid in de buurt, en draagt in die zin bij tot de kennisopbouw rond dit thema in België. Belangrijk om hierbij te vermelden is dat het één van de weinige evaluatiestudies is waarbij 'veiligheid in de buurt' zo breed wordt geoperationaliseerd. Voorgaand (evaluatie)onderzoek met betrekking tot BIN's of *neighborhood watch projects* focust hoofdzakelijk op de objectieve veiligheidscomponent.

Aan het onderzoek werd richting gegeven door **vijf centrale onderzoeksvragen**:

1. Wat is de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN in de buurt en de **objectieve veiligheid** (i.e. de vastgestelde criminaliteit)?
2. Wat is de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN in de buurt en de **subjectieve veiligheid** (i.e. het veiligheidsgevoel)?
3. Wat is de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN in de buurt en de **collectieve weerbaarheid**?

4. Wat is de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN in de buurt en de **relaties tussen buurtbewoners en de politie**?
5. Wat is de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN in de buurt en de **informatiedoorstroming tussen buurtbewoners en de politie**?

Methodologie

In dit onderzoek wordt gebruikgemaakt van een *mixed-method* (quasi-)experimenteel design, teneinde een diepgaand en holistisch antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvragen. Formeel kan dit onderzoeksdesign geclassificeerd worden als een *fully mixed concurrent equal status* design. Dat wil zeggen dat (1) zowel kwalitatieve als kwantitatieve methoden worden aangewend om de verschillende onderzoeksvragen te beantwoorden (*fully mixed*), (2) de onderzoeksmethoden parallel (*concurrent*, in tegenstelling tot *sequential*) worden aangewend en (3) de methoden een gelijk gewicht (*equal status*) krijgen binnen het onderzoek (Leech & Onwuegbuzie, 2009).

Het quasi-experimenteel design situeert zich op het vierde niveau binnen de veelgebruikte *Maryland Scientific Methods Scale* (Farrington et al., 2002). Dit betekent dat er een voor- en nameting wordt uitgevoerd in diverse experimentele en controlebuurten, waarbij gecontroleerd wordt op andere variabelen, in zoverre dat *quasi-randomness* wordt nagestreefd. Dit is het op één na hoogste kwaliteitsniveau om de validiteit van de bevindingen te waarborgen en is bij dit type van onderzoek in een praktijksituatie (waar *randomized controlled trials* onmogelijk zijn) het hoogst haalbare niveau. Er wordt gesteld dat evaluaties ten minste moeten voldoen aan niveau 3 van de *Maryland Scientific Method Scale* om, met een redelijke mate van zekerheid, te kunnen concluderen dat een preventieproject heeft gewerkt (Sherman & Eck, 2002). In de finale selectie werden twaalf experimentele gebieden weerhouden: vijf BIN-gebieden in Vlaams-Brabant en zeven BIN-gebieden in Waals-Brabant. De controlegebieden werden geselecteerd op basis van een clusteranalyse.

Het *mixed-method* design houdt in dat meerdere typen van onderzoeksmethoden worden gehanteerd om de onderzoeksvragen te beantwoorden. Er wordt gebruikgemaakt van een combinatie van kwantitatieve methoden (secundaire data-analyse van politieke data en BE-Alertdata, en een bevolkingsbevraging met gesloten vragenlijsten) en kwalitatieve methoden (focusgroepen en bijkomende expertinterviews):

- De secundaire data-analyse van politieke criminaliteitsgegevens werd uitgevoerd om een beeld te verkrijgen van de objectieve veiligheid in de experimentele en controlegebieden.
- De secundaire data-analyse van de BE-Alertdata verschaftte inzicht in de mate waarin dit communicatiemedium gebruikt wordt door de BIN's die centraal stonden in het onderzoek.
- Voor de bevolkingsbevraging met gesloten vragenlijsten werden meer dan 11.000 huishoudens gevraagd om deel te nemen aan het onderzoek. Ruim 1100 buurtbewoners uit experimentele en

controlegebieden vulden de vragenlijst in. Na datacleaning werden 1003 valide responses weerhouden. Deze bevolkingsbevraging heeft inzichten verschaft in kennis, beleving en percepties ten aanzien van diverse centrale onderwerpen in dit onderzoek.

- De focusgroepen en bijkomende expertinterviews dienden om een beeld te krijgen van de factoren die vanuit het perspectief van de respondenten naar voren geschoven werden als relevant of zelfs verantwoordelijk voor de vastgestelde relaties.

Conclusies

Om redenen van spaarzaamheid zullen de eigenlijke resultaten van het onderzoek niet als zodanig worden opgenomen in deze *executive summary*. Daarvoor verwijzen we naar het volledig rapport (Hardyns et al., 2020). Onderstaand worden de belangrijke conclusies uiteengezet waarmee een antwoord wordt geformuleerd op de centrale onderzoeksvragen, worden de beperkingen van het onderzoek opgesomd, en worden tot slot de aanbevelingen geformuleerd. We onderstrepen dat de meeste van deze conclusies van toepassing zijn op een steekproeftrekking van twaalf BIN's uit twee provincies (Vlaams-Brabant en Waals-Brabant), waaronder een aantal relatief jonge BIN's.

De belangrijkste conclusies van het onderzoek luiden als volgt:

1. De samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de objectieve veiligheid is niet eenduidig.

Als we de politiecijfers voor diefstallen uit voertuigen, woninginbraak en vandalisme bekijken, zien we dat de aantallen, zowel absoluut als relatief, hoger liggen in buurten waar een BIN actief is (experimentele gebieden) dan in buurten waar geen BIN actief is (controlegebieden). Op basis van de bevolkingsbevraging kan dan weer geconcludeerd worden dat er geen verschil is tussen experimentele en controlegebieden naar slachtofferschap in de afgelopen twaalf maanden. Binnen beide groepen geeft ongeveer 11% aan slachtoffer te zijn geweest van een of meerdere criminele feiten in de buurt in het voorbije jaar. Op basis van de kwalitatieve inzichten die verkregen werden met de focusgroepen en interviews kunnen we voorzichtig besluiten dat het veelal de hoge frequentie van criminaliteit (en in het bijzonder de delicttypes die in deze studie aan bod komen) is die doet bewegen naar de oprichting van een BIN. We schrijven 'voorzichtig', omdat kwalitatieve gegevens niet zomaar mogen veralgemeend worden en de criminaliteitsgegevens ons geen eenduidig beeld (kunnen) verschaffen. Dit sluit aan bij het meta-beeld dat verschaft werd op basis van voorgaand onderzoek van Bennett et al. (2008). Hieruit bleek dat sommige studies positieve effecten terugvinden, terwijl andere studies geen effecten terugvinden. Het dient echter beklemtoond dat het reduceren van criminaliteit niet de enige doelstelling van de oprichting van een BIN is; sterker nog: pas in een latere omzendbrief is dit expliciet als doelstelling opgenomen. Het is daarom noodzakelijk dat (in tegenstelling tot het gros van het voorgaand onderzoek) ook wordt gekeken naar andere aspecten van veiligheid.

2. De samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de subjectieve veiligheid is negatief en dat is opmerkelijk.

Dat wil zeggen dat bewoners uit een buurt waar een BIN actief is meer onveiligheidsgevoelens rapporteren dan bewoners uit een buurt waar geen BIN actief is. En ook binnen een BIN-gebied rapporteren BIN-leden meer onveiligheidsgevoelens dan niet-BIN-leden. Niettemin geeft de meerderheid van de personen die van mening zijn dat er in hun buurt een BIN actief is aan dat de aanwezigheid van het BIN juist een positief of neutraal effect heeft op de veiligheidsgevoelens. Ook bij personen die van mening zijn dat er geen BIN actief is in hun buurt geeft de meerderheid aan te verwachten dat het BIN een positief of neutraal effect zou hebben op de veiligheidsgevoelens. Toch liggen de onveiligheidsgevoelens, op het moment van de meting, hoger bij bewoners van BIN-gebieden ten opzichte van niet-BIN-gebieden en bij BIN-leden ten opzichte van niet-BIN-leden. Het is belangrijk hierbij aan te stippen dat we geen uitspraken kunnen doen over de verbetering van de veiligheidsgevoelens sinds de oprichting van een BIN, aangezien er geen voormeting werd uitgevoerd. Het zou met andere woorden kunnen dat de veiligheidsgevoelens van bewoners van BIN-gebieden en van BIN-leden zijn verbeterd sinds de oprichting van de BIN's en, gezien verschillende BIN's nog vrij jong zijn, nog verder zullen verbeteren de komende jaren. Het was niet het doel van dit onderzoek om in te gaan op de verschillen tussen BIN-leden en niet-BIN-leden, maar uit de kwantitatieve analyses kunnen we toch enkele verschillen vaststellen, bijvoorbeeld op vlak van leeftijd (BIN-leden zijn ouder) en verblijfsduur (BIN-leden wonen langer in de buurt). Op basis van vroegere studies is gebleken dat bepaalde bevolkingsgroepen meer onveiligheidsgevoelens ervaren dan andere, en bijgevolg kunnen selectie-effecten een invloed hebben op wie überhaupt BIN-lid wordt en wie niet.

3. De samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de collectieve weerbaarheid van de buurt is positief: in buurten waar een BIN actief is, blijken respondenten meer sociaal vertrouwen en informele sociale controle te rapporteren dan in buurten waar geen BIN actief is.

Er kan voorzichtig geconcludeerd worden dat de collectieve weerbaarheid een rol speelt in het BIN-verhaal. Sociaal vertrouwen en informele sociale controle worden in hogere mate gepercipieerd/ervaren door bewoners van BIN-gebieden ten opzichte van niet-BIN-gebieden en door BIN-leden ten opzichte van niet-BIN-leden. Dit zou kunnen wijzen op het feit dat BIN's de perceptie van sociaal vertrouwen en informele sociale controle in de buurt en onder BIN-leden versterken. Maar het zou ook omgekeerd kunnen geïnterpreteerd worden, namelijk dat in buurten met een hoger gepercipieerd sociaal vertrouwen en informele sociale controle eerder BIN's worden opgericht. Het verband kan dus in twee richtingen geïnterpreteerd worden.

4. De samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de relaties tussen buurtbewoners en de politie is positief: in buurten waar een BIN actief is, geven respondenten aan beter vertrouwd te zijn met de politie en ook tevredener te zijn ten aanzien van het politiewerk dan in buurten waar geen BIN actief is.

De verschillen tussen BIN-leden en niet-BIN-leden zijn daarbij nog sterker dan de gevonden verschillen tussen experimentele en controlegebieden. Er kan geconcludeerd worden dat er een positieve samenhang bestaat tussen enerzijds de aanwezigheid van een BIN en anderzijds de relatie met en tevredenheid over de politie. Er kan worden aangenomen dat een BIN leidt tot (1) een beter contact met de wijkagent/-inspecteur en (2) een positievere attitude ten aanzien van het werk van en de relatie met de politie.

5. De samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de informatiedoorstroming tussen buurtbewoners en de politie verschilt sterk tussen individuele BIN's.

Uit de focusgroepen en uit de analyses van de Be-Alert-data kunnen we afleiden dat er verschillende (nieuwe) communicatieplatforms en -mogelijkheden bestaan. In het kader van de BIN-werking wordt gebruikgemaakt van diverse platforms. Er bestaat momenteel geen eenduidig platform in het kader van de BIN-werking en ook geen overkoepelend beleid daaromtrent, wat leidt tot een versnippering van informatie. Ook informelere platforms (bv. sociale media) worden naar voren geschoven als (potentiële) communicatiemiddelen. De meeste van deze platforms zijn bekend, maar worden nog niet gebruikt, noch geëxploreerd in het kader van de BIN-werking. De ontwikkeling van informele buurt(preventie)netwerken zorgt voor opportuniteiten en uitdagingen ten aanzien van de BIN-werking. Uit onderzoek blijkt dat het gebruik van deze informele buurtnetwerken frequent voorkomt in de huidige samenleving en in de lift zit.

In de loop van het onderzoek kwamen we meer te weten dan wat oorspronkelijk werd vooropgesteld. We presenteren daarom ook nog enkele conclusies ten aanzien van de beleidsmatige en praktische organisatie van een BIN:

- **Rol van lokale overheden:** de rol van de lokale, bestuurlijke overheid – met de burgemeester als eindverantwoordelijke – is onderbelicht in de geldende omzendbrief, alsook in de BIN-werking, rekening houdend met de rol, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van deze actor in het kader van een geïntegreerd en integraal veiligheidsbeleid.
- **Overlast:** op basis van de analyses van de focusgroepen, de huidige omzendbrief en de BIN-charters van de in dit onderzoek betrokken BIN's, wordt vastgesteld dat ondanks het hoofdzakelijk overlastfenomenen zijn waar de burger vandaag van wakker ligt (bv. sluikestorten, verkeersoverlast) deze fenomenen niet als prioritair worden beschouwd in het kader van de BIN-werking.

- **Representativiteit en anderstaligen:** BIN-leden blijken op bepaalde vlakken (bv. leeftijd, verblijfsduur) te verschillen van niet-BIN-leden. Dit betekent dat het een niet-representatieve afspiegeling is van de inwonerspopulatie. Daarnaast blijkt dat er moeilijkheden bestaan met betrekking tot de inclusie van anderstaligen in de BIN-werkingen.
- **Evaluaties van individuele BIN's:** (gedocumenteerde) evaluaties van individuele BIN's blijken bij de in dit onderzoek bestudeerde BIN's in veel gevallen te ontbreken of in ieder geval niet voorgelegd te kunnen worden. Evalueren is geen doel, maar een middel, dus het loont de moeite na te gaan in welke mate deze gedachte op dit moment aanwezig is in het BIN-landschap. Overkoepelende evaluaties (zoals voorliggend onderzoek) kunnen pas uitgevoerd worden als er data beschikbaar zijn, en dat gaat niet uitsluitend over cijfermateriaal. De individuele evaluatierapporten van BIN's kunnen belangrijke inzichten verschaffen in het kader van globale evaluaties.

Beperkingen van het onderzoek

Zoals aan elke studie, kleven ook aan deze studie een aantal (methodologische) beperkingen. Dit zijn euvels die toekomstig onderzoek mogelijk (partieel) zal kunnen oplossen. Ten eerste is er het cross-sectioneel design van de studie: er zijn slechts data beschikbaar voor één moment in de tijd. Onze studie voorziet in een *snap shot*. Een dergelijk beeld is absoluut waardevol, maar kent ook beperkingen. Zo weten we op basis hiervan bijvoorbeeld niet of de oprichting van een BIN een effect had op de sociale buurtprocessen, zoals sociaal vertrouwen en informele sociale controle. Problemen van causaliteit (was kwam er eerst: de kip of het ei) kunnen niet met deze designs opgelost worden. We kunnen louter spreken van een samenhang. Een andere belangrijk beperking is dat het onderzoek zich toespitste op 'slechts' twee provincies: Vlaams-Brabant en Waals-Brabant. De onderzoeksresultaten mogen bijgevolg niet zomaar veralgemeend worden naar andere provincies. De overige beperkingen zijn in te delen in drie categorieën:

- **Methodologische keuzes:**
 - operationalisering van buurten als statistische sectoren;
 - voornamelijk gefocust op de vijf centrale onderzoeksvragen; nog veel interessante onderzoekspistes die niet konden worden onderzocht (zie *infra*).
- **Tekortkomingen in de gebruikte data:**
 - inherente beperkingen van politieële criminaliteitsgegevens;
 - niet-beschikbaarheid van data van de Communicatie- en Informatiecentra (CIC) in het kader van dit onderzoek;
 - uitsluitend gebruik van metadata uit de BE-Alert BIN-module;
 - onmogelijkheid om geografische verplaatsingseffecten of positieve uitstralingseffecten na te gaan;

- afwezigheid van geografische informatie in een direct bruikbare vorm, waardoor alle geografische informatie (manueel) omgezet diende te worden naar een analyseerbaar formaat, wat implicaties had voor de schaal waarop de data geanalyseerd konden worden.
- **Beperkingen bij de gehanteerde methoden:**
 - kwalitatieve onderzoeksresultaten zijn niet te veralgemenen;
 - beperkingen ten aanzien van interactie tijdens de focusgroepen omwille van (noodzakelijke) online afnamemodus;
 - kwantitatieve onderzoeksresultaten mogen niet veralgemeend worden naar heel België, omdat het onderzoek uitsluitend focuste op twee provincies.

Aanbevelingen

Tot slot werden de conclusies en discussiepunten vertaald naar aanbevelingen. De aanbevelingen vallen uiteen in twee typen: enerzijds aanbevelingen voor beleid en praktijk, en anderzijds wetenschappelijke en methodologische aanbevelingen.

De **beleidsmatige en praktijkgerichte aanbevelingen** luiden als volgt:

Allereerst richten we ons naar de omzendbrief betreffende buurtinformatienetwerken. Er werd vastgesteld dat de rol van de lokale, bestuurlijke overheid onderbelicht is in de omzendbrief en bijgevolg ook in de praktijk. Er wordt daarom aanbevolen om, in het licht van diens bevoegdheden en verantwoordelijkheden op vlak van veiligheid, de rol van de bestuurlijke, lokale overheden in het kader van de BIN-werking te herbekijken en meer te responsabiliseren. Daarnaast strekt het tot aanbeveling ook aandacht te besteden aan overlastfenomenen zoals sluikstorten en verkeersoverlast (cfr. de meest recente Veiligheidsmonitor, zie Federale Politie, 2018). Op dit moment worden dit type van fenomenen niet (officieel) meegenomen in de BIN-werking. We bevelen daarom aan de preventie van overlast op te nemen in zowel de omzendbrief, als in de BIN-charters.

Ten tweede, aan het vorige gerelateerd, is het zinvol om vanuit de FOD Binnenlandse Zaken en het BIN-begeleidingscomité een beleidsvisie uit te werken ten aanzien van een aantal specifieke onderwerpen: (1) het gebruik van informele (digitale) buurtpreventieplatformen, (2) representativiteit en inclusie van anderstaligen, en (3) periodieke evaluatie van de BIN-werking op metaniveau. We lichten elk van deze punten toe.

(1) We bevelen aan om een beleidsvisie inzake het gebruik van informele (digitale) buurtpreventieplatformen, zoals Facebook, Hoplr en WhatsApp, in het kader van de BIN-werking uit te werken om wildgroei te vermijden. Het gebruik hiervan in de praktijk is substantieel, maar de werking staat vandaag veelal los van de (meer geformaliseerde) BIN-werking. Ook bij de politie liggen nog heel wat uitdagingen op vlak van samenwerking met de burger in een digitale maatschappij. Een beleidsvisie hieromtrent

moet meer duidelijkheid scheppen over (1) het al dan niet aanmoedigen van dit type platformen in het kader van de BIN-werking en (2) de rol/keuzevrijheid van de BIN-coördinator(en) terzake.

(2) We bevelen ook aan om een beleidsvisie op te stellen met betrekking tot de representativiteit en inclusie/betrokkenheid van anderstaligen. Deze beleidsvisie capteert idealiter zowel de vaststelling dat BIN's divers zijn in functionele zin (oftewel: er zijn verschillende opvattingen over hoe men een BIN-lid definieert), de vaststelling dat BIN-leden geen representatieve afspiegeling vormen van de achterliggende inwonerspopulatie én de vaststelling dat er in sommige gevallen moeilijkheden bestaan om anderstaligen te includeren. Zoals beschreven liggen hier enkele uitdagingen op vlak van de taalwetgeving.

(3) Daarnaast bevelen we aan een beleidsvisie uit te werken ten aanzien van de periodieke evaluatie van de BIN-werking op metaniveau. Evaluaties zoals in onderhavig onderzoek zijn nodig om de werking, effectiviteit en efficiëntie te kunnen evalueren. In dit onderzoek is eveneens nagegaan in hoeverre, in welke mate en op welke manier BIN's evalueerbaar zijn. Op basis van deze kennis en inzichten dient de beleidsvisie gestoeld te worden. Zie ook de wetenschappelijke en methodologische aanbevelingen.

Ten derde bevelen we aan om een online, multifunctioneel en interactief BIN-platform op te richten. Dit BIN-platform kan in de eerste plaats dienen om informatie omtrent de BIN-werking te clusteren. Denk hierbij aan juridische informatie, beleidsvisies, templates voor evaluatieverslagen, et cetera. Ook zal met behulp van een dergelijk online hulpmiddel de administratie rond het BIN-charter vergemakkelijkt kunnen worden. Dit biedt eveneens opportuniteiten om het BIN geografisch beter te situeren, zodat een overzicht wordt verkregen van de spatiale reikwijdte en verdeling van BIN's. Hierdoor wordt het ook mogelijk om de evolutie, globaal en op het niveau van individuele BIN's, over de tijd te volgen. Voor individuele BIN's zou in dit platform ook ruimte kunnen worden voorzien om de BIN-leden en de binnen het BIN-charter gemaakte afspraken te registreren. Dit platform zou ook een medium kunnen zijn waarmee BIN-leden met elkaar communiceren, maar dit is afhankelijk van en dient in lijn te liggen met de beleidsvisie omtrent het gebruik van informele (digitale) buurtpreventieplatforms (zie *supra*). Tot slot zou dit platform een medium kunnen vormen voor informatie-uitwisseling tussen burgers, politie en partners in veiligheid. Belangrijk is dat hierbij de mogelijkheden tot integratie onderzocht worden met het reeds geïnstalleerd systeem van BE-Alert (BIN-module).

Ten vierde dient de BIN-werking nadrukkelijker te worden geïntegreerd in of afgestemd op de wijkwerking. Op niveau van de lokale politie worden met de gemeenschapsgeoriënteerde politie sinds jaar en dag belangrijke stappen gezet. Ook zal de module BIN per 1 januari 2021 onderdeel uitmaken van de voortgezette opleiding tot wijkinspecteur (B. Gekiere, persoonlijke communicatie, 7 september 2020). Hierbij dient opgemerkt te worden dat de functie van wijkinspecteur *an sich* opgewaarderd dient te worden in het kader van de BIN-werking, bijvoorbeeld in termen van capaciteit. Volgens respondenten van de focusgroepen is de rol van de wijkinspecteur binnen de BIN-werking niet te onderschatten. Voor steden/gemeenten liggen er ook belangrijke uitdagingen op vlak van integratie/afstemming met de

BIN's op hun grondgebied. Zo kunnen, wanneer van toepassing, preventiediensten en gemeenschaps-wachten ook betrokken worden als partners.

Ten vijfde onderschrijven we het belang van doelgerichte communicatie om een averechts effect (i.e. onveiligheidsgevoelens verhogen, in plaats van verlagen) te vermijden. Recent onderzoek naar de meldingsbereidheid van burgers benadrukt het belang van deze terugkoppeling (Schreurs, 2020). Wanneer burgers een feit melden, ervaren zij het als uiterst belangrijk dat politiediensten de aangereikte informatie ook effectief gebruiken en hieromtrent communiceren. Dit fenomeen staat gekend als de *response efficacy*. Op die manier wordt vermeden dat burgers negatieve ervaringen overhouden aan hun melding en wordt de legitimiteit van de politie gewaarborgd (Brunson & Wade, 2019; Wiedlitzka et al., 2018).

Ten zesde wordt aanbevolen om specifieke acties op touw te zetten om de samenwerkingsbereidheid tussen burgers en veiligheidsactoren, alsook de informatiedoorstroom te verbeteren. Door de politie wordt dit aangeduid als prioritair aandachtspunt. In het kader van dit onderzoek is, omwille van de scope, niet kwantitatief nagegaan welke actor verantwoordelijk is voor welk aandeel van de communicatie en wat de kwaliteit hiervan is. Dit lijkt ons echter een eerste stap ter verbetering van de samenwerkingsbereidheid en informatiedoorstroom.

Ten zevende wordt aanbevolen om een periodieke BIN-studiedag in te richten, waarin kennisdeling centraal staat. Hierbij valt te denken aan de valorisatie van wetenschappelijk onderzoek, maar misschien nog belangrijker: de uitwisseling van goede praktijken en netwerking tussen verschillende veiligheidsactoren (waaronder, voor de duidelijkheid, ook BIN-coördinatoren worden gerekend).

In het licht van de conclusies en de beperkingen die bovenstaand zijn beschreven, zijn ook verschillende **wetenschappelijke en methodologische aanbevelingen** te formuleren:

Ten eerste dient het gehanteerd onderzoeksdesign uitgebreid te worden. Het wordt aanbevolen om gebruik te maken van een longitudinaal onderzoeksdesign, met meerdere meetmomenten om zicht te krijgen op uitdovende effecten, waarbij ook een voormeting wordt gedaan van relevante variabelen die door de oprichting van het BIN beïnvloed zouden kunnen worden. Wanneer na een welbepaalde periode na oprichting van het BIN een nameting wordt uitgevoerd, en tegelijkertijd metingen in controlegebieden (voor en na) worden uitgevoerd, respecteert men het experimenteel design dat noodzakelijk is voor een gedegen evaluatie van de BIN-werking. Ook kan het hanteren van een multilevel design methodologisch interessant zijn, omdat effecten dan op verschillende niveaus kunnen worden bestudeerd (bv. niveau van het individu, het BIN, de gemeente, de politiezone). Daarnaast verdienen prospectieve onderzoeksdesigns de voorkeur op retrospectieve designs, waarbij men het verleden tracht te reconstrueren. De vele cognitieve shortcuts aanwezig in het menselijk brein zorgen voor validiteitsproblemen en *biases* bij retrospectieve metingen. Tot slot zou het in toekomstig onderzoek waardevol zijn om aangrenzende bufferzones te definiëren, en op die manier verplaatsingseffecten te kunnen bestuderen, wat niet mogelijk was op basis van de huidige BIN-charters.

Ten tweede dient de gehanteerde set van databronnen uitgebreid te worden. Voor wat betreft politieke data kunnen twee interessante alternatieven naar voren geschoven worden: (1) de data van de CIC's (zgn. *calls for service*) kunnen een toegevoegde waarde leveren ten aanzien van geregistreerde politiedata en (2) de ophelderingsgraad en aangiftebereidheid kunnen een bijkomend beeld verschaffen over een (nog niet eerder nagegaan) mogelijk positief effect van de BIN-werking. Verder verdient ook een verdere exploratie van de data afkomstig uit de BE-Alert BIN-module bijzondere aandacht. Deze data bevatten in potentie meer meetmomenten dan politiedata en zijn daardoor wellicht rijker. Ze komen daarmee tegemoet aan het probleem van schaarse data en alle problemen van dien (zie *supra*). Het verdient ook aanbeveling om in toekomstig onderzoek in te gaan op de beweegredenen van politiezones, gemeenten en/of BIN's om al dan niet gebruik te maken van de BE-Alert BIN-module. Bij uitbreiding van de doelstellingen van BIN's en wanneer ook overlastfenomenen worden opgenomen, kan het zinvol zijn om de registraties van de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) te bestuderen. Tot slot behoort ook de analyse van socialemediadata in het kader van de BIN-werking tot de mogelijkheden voor de BIN's die hier actief gebruik van maken.

Ten derde dient de toepassing van bijkomende analysemethoden verder geëxploreerd te worden. Hierbij dient de toepassing van tijdreeksanalyse (bv. ARIMA) onderzocht te worden, om de daling van de criminaliteitscijfers in detail te kunnen bekijken. Dit is overigens ook noodzakelijk om de seizoensgebonden trends correct te kunnen bestuderen. Voorwaarde hierbij is dat er voldoende data en voldoende metingen in de tijd beschikbaar zijn. Daarnaast biedt het gebruik van *text mining* technieken bijzondere opportuniteiten op vlak van de geautomatiseerde en grootschalige analyse van tekstuele data. Bij tekstuele data valt te denken aan de berichtgeving binnen de BE-Alert BIN-module, maar ook aan de socialemediadata. Alhoewel dit voor de dringende communicatie vanuit de veiligheidsactoren naar het BIN waarschijnlijk minder zinvol is, kan niet-dringende (zgn. koude) communicatie wel een uniek beeld verschaffen in de BIN-werking en de activiteit van het BIN.

Ten vierde bundelen we nog een aantal bijkomende aanbevelingen die voor toekomstig onderzoek met betrekking tot de BIN-werking relevant kunnen zijn, maar in voorliggend onderzoek buiten de scope vielen:

- Zo is een belangrijke aanbeveling voor toekomstig onderzoek de ontrafeling van de mechanismen die verantwoordelijk zijn voor de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de veiligheid in de buurt (in al diens verschijningsvormen). Dergelijke inzichten zijn eerder beperkt in de internationale wetenschappelijke literatuur (zie Bennett et al., 2006, 2008), en in Belgische context zijn dergelijke inzichten zelfs afwezig. De empirische toets van de veronderstelde mechanismen is een belangrijk basisbeginsel om te komen tot *evidence-based* beleid.
- Vanuit methodologisch oogpunt is het noodzakelijk dat onderzoek wordt verricht naar ongewenste of onbedoelde neveneffecten. De vragen inzake verplaatsingseffecten vormen een van

de hete hangijzers binnen het onderzoek naar situationele criminaliteitspreventie. Tegenwoordig zijn het hoofdzakelijk de geografische verplaatsingseffecten die wetenschappelijke aandacht krijgen, maar ook andere verplaatsingen kunnen relevant zijn, zoals verplaatsingen in termen van modus operandi, doelwitkeuze, et cetera.

- In de BIN-werking valt of staat alles met het vertrouwen tussen enerzijds de burger en anderzijds de politie en andere veiligheidsactoren. Het vertrouwen in de politie is inmiddels een klassiek onderzoeksdomein geworden, maar de samenhang met en de invloed van de BIN-werking hierop is nog niet eerder onderzocht.
- Enkele andere, specifieke onderzoeksvragen die in toekomstig onderzoek aandacht verdienen, zijn:
 - In welke mate bestaan er verschillen tussen grotere en kleine BIN's (nader te operationaliseren)? In dit onderzoek komen diverse aanwijzingen naar voren dat kleinere BIN's efficiënter en effectiever werken, omdat ze er bijvoorbeeld beter in slagen om een hoge mate van informele sociale controle op te bouwen. Indien er een verschil wordt vastgesteld: waarom bestaan die verschillen?
 - In welke mate bestaan er verschillen in de BIN-werking in verstedelijkte gebieden tegenover meer landelijke gebieden? En welke oorzaken en motieven liggen hieraan ten grondslag? De in dit onderzoek gebruikte Belfius-typologie kan hierbij gebruikt worden met het oog op de indeling van gemeenten of gebieden binnen gemeenten.
 - In welke mate bestaan er culturele verschillen in de BIN-werking? Uit dit onderzoek blijkt dat er op bepaalde vlakken fundamentele verschillen zijn tussen de BIN-werking in Vlaams-Brabant en die in Waals-Brabant. Wat is het effect hiervan op de BIN-werking zelf en de mate waarin het BIN al dan niet slaagt in het behalen van haar doelstellingen?
 - Wat doen BIN-leden concreet met de informatie die zij ontvangen? Het onderzoeken van de individuele handelingsalternatieven en de gemaakte keuzes daarin behoorde niet tot de scope van het onderzoek. Niettemin kunnen deze inzichten, alsook de effecten van verschillende handelingsalternatieven beleidsmatig en maatschappelijk zeer nuttig zijn.
 - In welke mate bestaan er verschillen tussen diverse types van BIN's? We denken dan bijvoorbeeld aan BIN-Z's die bedoeld zijn om de veiligheid in handelsbuurten te verhogen. Werkt men anders naargelang het type van BIN? Is er bijvoorbeeld een andere manier van samenwerking met de politie?
 - Bestaan er internationaal soortgelijke initiatieven, hoe zijn deze ingericht en in welke mate slagen deze initiatieven in het behalen van de vooropgestelde doelstellingen? Een interna-

tionaal comparatief onderzoek kan inzicht bieden in de BIN-werking (of soortgelijke initiatieven) in andere landen. Op deze manier kunnen internationale goede praktijken uitgewisseld worden.

Het mag duidelijk zijn dat met dit onderzoek nog lang niet alle vragen zijn beantwoord. Wel werden de onderzoeksvragen, die bij aanvang van de studie werden gesteld, ten gronde beantwoord op basis van een *mixed-method* (quasi-)experimenteel design. Dit onderzoek kan dan ook beschouwd worden als de eerste grondige wetenschappelijke evaluatie in België ten aanzien van de samenhang tussen de aanwezigheid van een BIN en de (diverse aspecten van) veiligheid in de buurt. We hopen hiermee de methodologische bakens uit te zetten voor toekomstige rigoureuze (evaluatie)studies inzake BIN's in België. Niet in het minst om een groter experiment op te zetten over het hele grondgebied van België, maar daarvoor dienen eerst bepaalde voorbereidingen te worden getroffen. Zowel beleidsmatig als wetenschappelijk is verder onderzoek inzake de BIN-werking en, meer algemeen, het inzetten van burgerparticipatie broodnodig. Dit wordt ook erkend door andere kennisinstellingen, zoals de Nederlandse politieacademie die in haar strategische onderzoeksagenda 2019-2022 burgerparticipatie als onderzoekslijn kadert binnen het thema 'Nieuwe veiligheidscoalities' (Politieacademie, z.d.). Met deze studie werd een eerste aanzet gedaan in België, waarmee beleidsmakers en alle andere actoren die betrokken zijn in de BIN-werking een aantal krijtlijnen kunnen uittekenen voor de toekomst.

Literatuurlijst

- Bennett, T., Holloway, K., & Farrington, D. (2008). The effectiveness of neighborhood watch. *Campbell Systematic Reviews*, 4(1), 1-48.
- Bennett, T., Holloway, K., & Farrington, D. P. (2006). Does neighborhood watch reduce crime? A systematic review and meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 2, 437-458.
- Brunson, R. K., & Wade, B. A. (2019). 'Oh hell no, we don't talk to police.' Insights on the lack of cooperation in police investigations of urban gun violence. *Criminology & Public Policy*, 18(3), 623-648.
- Farrington, D. P., Gottfredson, D. C., Sherman, L. W., & Welsh, B. C. (2002). The Maryland Scientific Methods Scale. In L. W. Sherman, D. P. Farrington, B. C. Welsh & D. L. MacKenzie (Eds.), *Evidence-based crime prevention* (pp. 13-21). Routledge.
- Federale Politie. (2018). *Veiligheidsmonitor 2018*. <http://www.moniteurdeseurite.policefederaale.be/veiligheidsmonitor/2018/>
- Hardyns, W., Pauwels, L., & Snaphaan, T. (2020). *Buurtinformatienetwerken en lokale veiligheid. Een evaluatiestudie op basis van een mixed-method experimenteel design*. FOD Binnenlandse Zaken, Algemene Directie Veiligheid en Preventie.
- Leech, N. L., & Onwuegbuzie, A. J. (2009). A typology of mixed methods research designs. *Quality & Quantity*, 43(2), 265-275. <https://doi.org/10.1007/s11135-007-9105-3>
- Politieacademie. (z.d.). *Burgerparticipatie als (politie)onderzoeksthema*. <https://politieacademie.nl/burgerparticipatie>
- Schreurs, W. (2020). Waarom melden burgers? Individuele, sociale en institutionele drijfveren voor meldgedrag in het verleden en toekomstige meldingsbereidheid. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 19(2-3), 8-28.
- Sherman, L. W., & Eck, J. E. (2002). Policing for crime prevention. In L. W. Sherman, D. P. Farrington, B. C. Welsh, & D. L. MacKenzie (Eds.), *Evidence-based crime prevention* (pp. 295-329). Routledge.
- Wiedlitzka, S., Mazerolle, L., Fay-Ramirez, S., & Miles-Johnson, T. (2018) Perceptions of police legitimacy and citizen decisions to report hate crime incidents in Australia. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 7(2), 91-106.

Juridische bronnen

Omz. I/VSP/8 van 9 april 1998 betreffende de Buurtinformatienetwerken.

Omz. van 8 april 2019 tot wijziging van de omzendbrief van 28 februari 2019 inzake de Buurtinformatienetwerken, https://www.besafe.be/sites/default/files/2019-04/aanpassing_omzendbrief_bin.pdf